

Η θεϊκή ιεραρχία ήταν σαφής: Με προτροπή της Γης, ο Δίας αναγνωρίστηκε βασιλιάς θεών και ανθρώπων. Μοιράστηκε τον χώρο με τα δυο αδέρφια του, τον Ποσειδώνα και τον Άδη. Στον ίδιο έλαχε η βασιλεία του Ουρανού. Στον Ποσειδώνα της Θάλασσας. Στον Άδη του Κάτω Κόσμου. Και οι τρεις είχαν την συγκυριαρχία της Γης, με δικαίωμα να κατοικούν στον Όλυμπο. Αμέσως μετά, έρχονταν οι τρεις αδελφές τους: Η Ήρα, βασίλισσα θεών και ανθρώπων ως σύζυγος του Δία, η Εστία, πρώτη από τις κόρες του Κρόνου, και η Δήμητρα. Ακολουθούσαν τα παιδιά του Δία: Ερμής, Ήφαιστος, Απόλλωνας τα αγόρια, Άρτεμη, Αθηνά και Αφροδίτη (που όμως δεν ήταν κόρη του Δία) τα κορίτσια. Σχηματιζόνταν έτσι τέσσερις τριάδες.

Η δωδεκάδα παράλασσε από τόπο σε τόπο και από εποχή σε εποχή. Υπήρχε δωδεκάθεο δίχως τον Άδη με την θέση του να παίρνει ο Διόνυσος. Και κάποιος χωρίς την Εστία με την θέση της να παίρνει ο Άρης. Στην πραγματικότητα, το δωδεκάθεο απαρτιζόταν από 14 θεούς που όμως δεν χωρούσαν στον μαγικό αριθμό δώδεκα. Έτσι, η σύνθεσή του διαμορφωνόταν ανάλογα με τις ανάγκες.

Από εκεί και πέρα, μέγα πλήθος από θεούς, θεότητες, νεράιδες και δαίμονες πλαισίωναν τους Ολύμπιους και προστάτευαν ή βασάνιζαν την ανθρωπότητα. Κάποιοι ήταν προελληνικοί που επέζησαν, κάποιοι άλλοι προέκυψαν από έκπτωση αρχαιότερων θεών, κάποιοι κάποια στιγμή θα ταυτιζόνταν με τους νέους κυρίαρχους, τους κατοίκους του Ολύμπου.

Θα τους συναντήσουμε στην πορεία των «γεγονότων». Νωρίτερα όμως είναι ανάγκη να γίνει αναφορά στις Μοίρες και στην γενιά του Τιτάνα Ιαπετού. Οι Μοίρες δρούσαν παράλληλα με το δωδεκάθεο, ανταγωνιστικά πολλές φορές στον Δία, αν και υποδεέστερες αλλ' οπωσδήποτε πανάρχαιες και παντοδύναμες. Αντλούσαν δύναμη από την προελληνική καταγωγή τους (ως παιδιά της Νύχτας) κι έφτασαν με τον καιρό να λογίζονται κόρες του Δία. Ανάλογα με την δράση τους, παραλληλιζόνταν είτε με τις Ερινύες είτε με τις Ώρες.

Η γενιά του Ιαπετού έχει να κάνει με την ανθρωποποίηση και την επιβίωση του ανθρώπου.

Οι Μοίρες

Αναφέρθηκε ήδη ότι το Χάος και τα παιδιά του, Έρεβος και Νύχτα, αποτελούσαν το σκοτάδι στην τριπλή μορφή του. Η Νύχτα επιβίωσε ως θεά που προκαλούσε τον σεβασμό ακόμα και του Δία (Όμηρος, Ξ 261). Η πρώτη τριάδα από τα συνολικά δεκαπέντε παιδιά της ήταν η τριπλή μορφή της έννοιας του θανάτου: Μόρος, Κηρ, Θάνατος. Στον πρώτο, τον Μόρο, αναγνωρίζουν πολλοί τον αρσενικό τύπο της Μοίρας. Και οι Μοίρες (η λέξη σημαίνει «μέρος») ήταν, κατά την πάγια αντίληψη, τρεις: Κλωθώ, Λάχεση, Άτροπος. Η Κλωθώ έκλωθε το νήμα της ζωής, η Λάχεση το τύλιγε γύρω από το αδράχτι και μοίραζε τους λαχνούς (της ζωής), ενώ η Άτροπος (η πιο κοντή αλλά και η πιο παλιά και πιο δυνατή) έκοβε το νήμα οπότε επερχόταν ο θάνατος.

Κατά τους Ορφικούς, η τριάδα αντιστοιχεί στα «τρία μέρη» της Σελήνης (γέμιση, πανσέληνος, χάση) και γι' αυτό ο Ορφέας τις λέει «λευκοφορούσες» (από το άσπρο φως του φεγγαριού). Ζούσαν άλλωστε σε μια σπηλιά, στα όρια κάποιας ουράνιας λίμνης με άσπρα, όμοια με του φεγγαρόφωτου, νερά.

Ο Ησίοδος μπερδεύεται μαζί τους. Αρχικά, τις θεωρεί κόρες της Νύχτας, μετά του Δία και της Θέμιδας. Η ερμηνεία που δίνεται γι' αυτό είναι ότι, ως κόρες της Νύχτας, οι Μοίρες ανήκουν στις σκοτεινές δυνάμεις της αυθαιρεσίας και της πριν από την έλευση των Ολυμπίων θεών κατάστασης. Ως κόρες του Δία, είναι αυτές που συγκρατούν την ευνομία και την τάξη. Στους Δελφούς, τιμούσαν δύο, της γέννας και του θανάτου. Στην Γιγαντομαχία αναφέρονται επίσης δυο, ενώ ο Όμηρος πίστευε πως ήταν μόνο μία, η Μοίρα Κραταιά, της οποίας τις αποφάσεις ούτε ο ίδιος ο Δίας μπορούσε να μεταβάλει. Δυο φορές που του πέρασε μια τέτοια ιδέα, σκόνταψε στην άρνηση της Ήρας και της Αθηνάς. Άλλωστε, κατά μια αντίληψη, ούτε ο ίδιος μπορούσε να ξεφύγει από τη μοίρα του.

Κατά τον Ησίοδο, το δικαίωμα να εξουσιάζουν οι Μοίρες την διάρκεια της ανθρώπινης ζωής και το πεπρωμένο, τούς είχε παραχωρηθεί από τον ίδιο τον Δία. Ήταν η εξουσία να ορίζουν την πορεία των πραγμάτων, την «ειμαρμένη» (το πεπρωμένο), που ο ίδιος είχε θεσπίσει να υπάρχει. Όμως, φαινόταν ανήκουστο να μην μπορεί ο Δίας να αλλάξει κάτι, έστω και δίνοντας το καλό παράδειγμα της υπακοής σε έναν νόμο που υπήρχε και που, ουσιαστικά, περιόριζε τις ιδιοτροπίες του. Έτσι, η αδυναμία του Δία να αλλάξει την μοίρα δικαιολογήθηκε από τους αρχαίους Έλληνες, με την άποψη ότι ο ίδιος στην πραγματικότητα όριζε τα μέλλοντα, καθώς από ένα σημείο κι έπειτα είχε ταυτιστεί με τις Μοίρες ως Δίας Μοιραγέτης. Κι αφού ο ίδιος τα όρισε, δεν μπορούσε πια να τα ανατρέσει.

Ο Απόλλωνας ήταν εκείνος που μέθυσε τις Μοίρες για να αποτρέψει τον θάνατο του Άδμητου, ενώ η Αλθαία ανέστειλε την ώρα θανάτου του γιου της, Μελέαγρου: Έσβησε ένα κούτσουρο που έκαιγε στη φωτιά και που, κατά διαταγή της Ατρόπου, όταν αποκαιγόταν, θα σήμαινε την ώρα θανάτου του ήρωα.

(τελευταία επεξεργασία, 13 Σεπτεμβρίου 2020)